

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE 34/2010 rd

Regeringens proposition med förslag till reformering av lagstiftningen om åklagarväsendet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 7 december 2010 en proposition med förslag till reformering av lagstiftningen om åklagarväsendet (RP 286/2010 rd) till lagutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Juho Martikainen, justitieministeriet

- statsåklagare Mika Illman, Riksåklagarämbetet
- häradsåklagare Eija Velitski, Helsingfors åklagarämbete
- ledande häradsåklagare Irma Rosenius-Sute-la, Salpausselkä åklagarämbete
- ordförande Sari Aho, Suomen Syyttäjähdistys ry.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- Ålands landskapsregering
- landskapsåklagarämbetet i landskapet Åland.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en lag om åklagarväsendet.

De bestämmelser om åklagarväsendets förvaltning och organisation och om åklagare och åklagarverksamhet som nu finns i flera olika lagar ska samlas i en lag.

Lagen ska föreskriva om åklagarens uppgifter, behörighet, rätt att få upplysningar, jäv, beredskap och verksamhet som ombud. Det ska också föreskrivas om åklagarväsendets organisation, dvs. Riksåklagarämbetet och åklagaräm-

beten och om åklagarämbetenas uppgifter och förvaltning. Bestämmelserna ska huvudsakligen motsvara de nuvarande.

Den största innehållsliga ändringen är att häradsåklagarens och biträdande åklagarens behörighet utvidgas till hela landet. För övrigt ska det göras närmast tekniska ändringar i de gällande bestämmelserna.

Lagarna avses träda i kraft 2011.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Regeringen föreslår en ny lag om åklagarväsen-

det. Den ska samla de bestämmelser om åklagare och åklagarväsendets organisation som för

tillfället ingår i flera olika lagar. Samtidigt ska bestämmelserna föras upp på den nivå som grundlagen kräver. Sammantaget sett finner utskottet propositionen behövlig och lämplig och tillstyrker lagförslagen, men med anmärkningarna och ändringarna nedan.

Den största innehållsliga ändringen är att de lokala åklagarnas behörighet ska utvidgas till att gälla i hela landet (7 § i lagförslag 1). De nuvarande behörighetsbestämmelserna begränsar den lokala åklagarens behörighet till de tingsrätters verksamhetsområden som ligger inom åklagarämbetets område. De medger således inte alltid att åklagarväsendet ordnas på ett effektivt och lämpligt sätt, inte minst i omfattande brottmål som sträcker sig över flera åklagarämbetens områden. I enskilda fall har den lokala åklagarens behörighet utvidgats genom förordnande av riksåklagaren.

Utifrån det som utskottet erfarit är det behövligt och lämpligt att den lokala åklagarens behörighet utvidgas för att utveckla åklagarväsendet och få det att fungera effektivare framför allt i omfattande brottmål. Ändringen spelar en viss roll bland annat för att förebygga utdragna rättegångar. Samtidigt kommer åklagarnas regionala behörighet att motsvara polisens regionala behörighet, som omfattar hela landet. Det är viktigt för ambitionen att förbättra förundersöknings-samarbetet mellan åklagare och polis.

Utskottet understryker att utvidgningen av de lokala åklagarnas behörighet till hela landet inte ruckar på åklagarämbetenas verksamhetsområden över lag och inte heller någon kategori av ärenden. De lokala åklagarna kommer således också efter ändringen att vara åklagare vid ett visst åklagarämbete och i regel att behandla brottmål inom det åklagarämbetets verksamhetsområde. Att den lokala åklagaren hör ihop med ett visst åklagarämbete framgår av 20 § 2 mom. i lagförslag 1.

Enligt propositionens motivering ska lagarna träda i kraft 2011. Utskottet har under behandlingen av propositionen informerats om att meningen är att den nya lagen om åklagarväsendet ska träda i kraft hösten 2011. Däremot avses så-

dana lagar som handlar om en ändring av begreppet åklagare träda i kraft tidigare, dvs. så fort de godkänts och stadfästs.

Detaljmotivering

1. Lag om åklagarväsendet

3 kap. Åklagarämbetet.

18 §. *Landskapsåklagarämbetet i landskapet Åland.* Enligt 3 mom. tillämpas på landskapsåklagarämbetet vad som i denna lag bestäms om åklagarämbetet med undantag av 17 § 1 och 2 mom. Eftersom inte heller 17 § 2 mom. är tillämplig på landskapsåklagarämbetet måste hänvisningen ändras till att gälla hela 17 §.

21 §. *Behörighetskrav.* Paragrafen föreskriver om behörighetskraven för åklagare vid åklagarämbeten i huvudsak som i den gällande lagen. För att undvika oklarhet konstaterar lagutskottet att lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003) och statsrådets förordning om åklagarämbeten (88/2007) gäller för behörighetskraven i fråga om åklagarnas språkkunskaper. Meningen är att statsrådet ska utfärda en ny förordning i samband med den aktuella reformen. I förordningen ska precis som nu föreskrivas om de särskilda språkkunskaper som krävs för vissa åklagartjänster.

4 kap. Särskilda bestämmelser.

26 §. *Jäv.* En språklig justering har gjorts i den finskspråkiga versionen av 1 mom. 3 punkten. Justeringen påverkar inte den svenska versionen.

2. Lag om ändring av rättegångsbalken

16 kap. Om fortsatt handläggning av besvär-ärenden i hovrätten.

Kapitelrubriken har ändrats genom lag 650/2010, som trädde i kraft den 1 januari 2011. Rubriken behöver ändras i enlighet med detta. Ändringen påverkar inte den svenska versionen.

3. Lag om ändring av strafflagen

21 kap. Om brott mot liv och hälsa.

16 §. Åtalsrätt. Paragrafen har ändrats i sin helhet genom lag 1082/2010, som trädde i kraft den 1 januari 2011. Paragrafen i propositionen måste därför ses över och ändringarna i den lagen tas in i den. Av samma skäl måste också ingressen ses över.

20. Lag om ändring av 6 och 24 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet

Rubriken och ingressen. Lagförslagets rubrik och ingress har justerats språkligt. Den svenska versionen påverkas inte.

24. Lag om ändring av lagen om verkställighet av böter

Ingressen. I lagen om verkställighet av böter har 1 § 1 mom. ändrats genom lag 224/2008. Lagförslagets ingress behöver justeras på grund av detta.

28. Lag om ändring av lagen om genomförande av vissa bestämmelser i beslutet om Eurojust

Ikraftträdandebestämmelsen. Enligt paragrafen träder lagen i kraft den 4 juni 2011, alltså vid samma tidpunkt som lagen om genomförande av vissa bestämmelser i beslutet om Eurojust (742/2010). Utskottet har emellertid erfarit att meningen är att ändringen ska träda i kraft hösten 2011 vid samma tid som lagen om åklagarväsendet i lagförslag 1. Följaktligen föreslår lagutskottet att ikraftträdandetidpunkten i ikraftträdandebestämmelsen i linje med allmän praxis lämnas öppen.

31. Lag om ändring av 19 § i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet

19 §. Utlämnande av uppgifter till andra myndigheter. Utskottet föreslår att ordet allmänna i 1 mom. 9 punkten stryks och att hänvisningen till lagen om allmänna åklagare ersätts med en hänvisning till lagen om åklagarväsendet.

Riksdagens förvaltningsutskott har regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet och lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet samt av vissa lagar som har samband med dem (RP 98/2010 rd) under behandling. I förslaget till lag om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (761/2003) föreslås innehållsliga och strukturella ändringar i 19 § 1 mom. De föreslagna ändringarna ska enligt uppgift träda i kraft våren 2011, alltså före den nya lagen om åklagarväsendet i den föreliggande propositionen. Med hänsyn till detta anser lagutskottet att ändringarna i 19 § 1 mom. i lagförslag 31 lämpligen bör göras i ett senare sammanhang utifrån en särskild ändringsproposition. Motsvarande ändring behövs också i 28 § lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet. Utskottet föreslår följaktligen att lagförslag 31 förkastas.

32. Lag om ändring av 39 § i lagen om pantlåneinrättningar

Rubriken och ingressen. Lagförslagets rubrik och ingress har justerats språkligt. Den svenska versionen påverkas inte.

45. Lag om ändring av 11 kap. 5 § i konsumentskyddslagen

11 kap. Straffstadganden.

5 §. Konsumentskyddslagens 11 kap. har upphävts genom lag 746/2010 som trädde i kraft den 1 december 2010, eftersom straffbestämmelserna i kapitlet har haft mycket liten användning.

Lagutskottet föreslår således att lagförslag 45 förkastas.

57. Lag om ändring av 50 § i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen

Rubriken och ingressen. Lagförslagets rubrik och ingress har justerats språkligt. Den svenska versionen påverkas inte.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslag 4—19, 21—23, 25—27, 29—30, 33—44, 46—56, 58 och 59 utan ändringar,

godkänner lagförslag 1—3, 20, 24, 28, 32 och 57 med ändringar (Utskottets ändringsförslag) och

förkastar lagförslag 31 ja 45.

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om åklagarväsendet

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1—16 §
(Som i RP)

3 kap.

Åklagarämbeten

17 §
(Som i RP)

18 §

Landskapsåklagarämbetet i landskapet Åland

(1 och 2 mom. som i RP)

På landskapsåklagarämbetet tillämpas vad som i denna lag bestäms om åklagarämbetet med undantag av 17 § (*utesl.*). På ledande landskapsåklagaren och landskapsåklagaren tillämpas vad som i denna lag bestäms om ledande häradsåklagaren och häradsåklagaren.

(4 mom. som i RP)

19—24 §
(Som i RP)

4 kap.

Särskilda bestämmelser

25 §
(Som i RP)

26 §

Jäv

En åklagare är jävig, om
(1 och 2 punkten som i RP)

3) han eller hon eller *en* närstående är biträde eller ombud för en part eller för den för vilken ärendets utgång kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada,

(4—6 punkten som i RP)

(2 och 3 mom. som i RP)

27—33 §
(Som i RP)

5 kap.

Ikraftträdande

34 §
(Som i RP)

2.

Lag

om ändring av rättegångsbalken

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i rättegångsbalken 25 kap. 19 §, sådan den lyder i lag 165/1998,
ändras 11 kap. 3 § 1 mom., 17 kap. 19 §, 23 § 3 mom. och 32 §, 21 kap. 19 §, 24 kap. 18 §, 25 kap. 3 och 7 §, 26 kap. 18 § 4 mom.,
sådana de lyder, 11 kap. 3 § 1 mom. i lag 690/1997, 17 kap. 19 och 32 § i lag 571/1948 och 23 § 3 mom. i lag 622/1974, 21 kap. 19 § i lag 1013/1993, 24 kap. 18 §, 25 kap. 7 § och 26 kap. 18 § 4 mom. i lag 165/1998 och 25 kap. 3 § i lagarna 165/1998 och 750/2010, som följer:

11 kap.	24 kap.
Om delgivning i rättegång	Om domstolens avgörande
3 § (Som i RP)	18 § (Som i RP)
17 kap.	25 kap.
Om bevisning	Om fullföljd av talan från tingsrätt till hovrätt
19, 23 och 32 § (Som i RP)	3 och 7 § (Som i RP)
21 kap.	26 kap.
Om rättegångskostnader	Om fortsatt handläggning av besvärärenden i hovrätten
19 § (Som i RP)	18 § (Som i RP)

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

3.

Lag
om ändring av strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i strafflagen (39/1889) 1 kap. 12 § 2 mom. 2 punkten, 8 kap. 5 § 1 mom., 9 kap. 1 § 1 mom. och det inledande stycket i 7 § 1 mom., samt 17 kap. 25 §, 18 kap. 1 § 3 mom., 20 kap. 11 och 12 §, 21 kap. 16 §, 24 kap. 12 §, 25 kap. 9 §, 28 kap. 15 § 1 mom., 30 kap. 12 §, 32 kap. 13 §, 35 kap. 6 §, 36 kap. 8 § 1 mom., 38 kap. 10 §, 39 kap. 9 § 1 mom., 48 a kap. 5 § 1 mom., 49 kap. 6 §,

av dem 1 kap. 12 § 2 mom. 2 punkten sådan den lyder i lag 205/1997, 8 kap. 5 § 1 mom. sådant det lyder i lag 297/2003, 9 kap. 1 § 1 mom. och det inledande stycket i 7 § 1 mom. och 32 kap. 13 § sådana de lyder i lag 61/2003, 17 kap. 25 § och 20 kap. 11 och 12 § sådana de lyder i lag 563/1998, 21 kap. 16 § *sådan den lyder i lag 1082/2010*, 25 kap. 9 § sådan den lyder i lag 578/1995, 24 kap. 12 § sådan den lyder i lag 531/2000, 28 kap. 15 § 1 mom. sådant det lyder i lag 614/2002, 30 kap. 12 § sådan den lyder i lagarna 467/2006 och 641/2009, 35 kap. 6 § och 36 kap. 8 § 1 mom. sådana de lyder i lag 769/1990, 38 kap. 10 § sådan den lyder i lagarna 578/1995 och 540/2007, 39 kap. 9 § 1 mom. sådant det lyder i lag 317/1994, 48 a kap. 5 § 1 mom. sådant det lyder i lag 515/2002 och 49 kap. 6 § sådan den lyder i lag 822/2005, som följer:

1 kap.	17 kap.
Om tillämpningsområdet för finsk straffrätt	Om brott mot allmän ordning
12 § (Som i RP)	25 § (Som i RP)
8 kap.	18 kap.
Om preskription	Om brott emot familjerättigheter
5 § (Som i RP)	1 § (Som i RP)
9 kap.	20 kap.
Om straffansvar för juridiska personer	Om sexualbrott
1 och 7 § (Som i RP)	11 och 12 § (Som i RP)

21 kap.

Om brott mot liv och hälsa

16 §

Åtalsrätt

Åklagaren får (*utesl.*) väcka åtal för lindrig misshandel *endast om målsäganden anmäler brottet till åtal eller gärningen har riktat sig mot*

1) *en person som är yngre än arton år,*

2) *gärningsmannens make eller tidigare make, syskon, släkting i rakt upp- eller nedstigande led eller den som har eller har haft gemensamt hushåll med gärningsmannen, eller mot någon annan person som annars är eller har varit närstående till gärningsmannen på grund av ett med dessa jämförbart personligt förhållande, eller*

3) *en person på grund av hans eller hennes arbetsuppgifter och gärningsmannen inte hör till arbetsplatsens personal.*

Åklagaren får väcka åtal för vållande av personskada *endast om målsäganden anmäler brottet till åtal. (Nytt 2 mom.)*

24 kap.

Om kränkning av integritet och frid samt om ärekränkning

12 §

(Som i RP)

25 kap.

Om brott mot friheten

9 §

(Som i RP)

28 kap.

Om stöld, förskingring och olovligt brukande

15 §

(Som i RP)

30 kap.

Om näringsbrott

12 §

(Som i RP)

32 kap.

Om häleri- och penningtvättsbrott

13 §

(Som i RP)

35 kap.

Om skadegörelse

6 §

(Som i RP)

36 kap.

Om bedrägeri och annan oredlighet

8 §

(Som i RP)

38 kap.

Om informations- och kommunikationsbrott

10 §

(Som i RP)

39 kap.

Om gäldenärsbrott

9 §

(Som i RP)

48 a kap.

Om naturresursbrott

5 §
(Som i RP)

49 kap.

Om kränkning av vissa immateriella rättigheter

6 §
(Som i RP)

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

20.

Lag

om ändring av 6 och 24 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) 6 § 1 mom. 1 punkten och 24 § 1 mom. 3 punkten, som följer:

6 och 24 §
(Som i RP)

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

24.

Lag

om ändring av lagen om verkställighet av böter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om verkställighet av böter (672/2002) 1 § 1 mom. 5 punkten, 25 § 2 mom., 28 §, 30 § 2 mom., 30 a § 1 mom. och 33 §, *av dem 1 § 1 mom. 5 punkten sådan den lyder i lag 224/2008*, som följer:

1, 25, 28, 30, 30 a och 33 §
(Som i RP)

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

28.

Lag

om ändring av lagen om genomförande av vissa bestämmelser i beslutet om Eurojust

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om genomförande av vissa bestämmelser i beslutet om Eurojust (742/2010) 3 §
1 mom., som följer:

3 §
(Som i RP)

Denna lag träder i kraft den (*utesl.*) 20 .

32.

Lag

om ändring av 39 § i lagen om pantlåneinrättningar

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om pantlåneinrättningar (1353/1992) 39 §, som följer:

39 §
(Som i RP)

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

57.

Lag

om ändring av 50 § i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen
(44/2006) 50 § 2 mom., som följer:

50 §
(Som i RP)

LaUB 34/2010 rd — RP 286/2010 rd

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

Helsingfors den 4 februari 2011

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Janina Andersson /gröna
vordf. Anna-Maja Henriksson /sv
medl. Esko Ahonen /cent
Kalle Jokinen /saml
Oiva Kaltiokumpu /cent
Ilkka Kantola /sd
Sampsa Kataja /saml

Jari Larikka /saml
Outi Mäkelä /saml
Pirkko Ruuhonen-Lerner /saf
Mauri Salo /cent
Kari Uotila /vänst
Mirja Vehkaperä /cent
Lasse Virén /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Tuokila.